Volume 25, Issue 1 (January- February 2026)

PAYESH

Journal of the Iranian Institute for Health Sciences Research

Letter to editor

The characteristics of an ideal health minister

Ali Mohammad Mosadeghrad[1*]

1. Department of Health management, policy and economics, School of Public health, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

Received: 7 August 2024
Accepted for publication: 10 August 2024
[EPub a head of print- 30 December 2025]
Payesh: 2026; 25(1): 139- 142

Dear Editor,

The state of a country is composed of territory, population, and government. The government, as the executive arm of the state, is responsible for governing the country. It is tasked with ensuring the safety and security of citizens, maintaining social and economic stability, providing essential public services, empowering people to secure their livelihoods, and ultimately promoting public welfare. Health is a central pillar of sustainable social and economic development. Ensuring population health requires strengthening the national health system.

The health system consists of organizations and people who are responsible for policy making, financing, generating resources and providing health services to promote, restore or maintain people health. The Ministry of Health is in charge of the country's health system. The Minister of Health is responsible for policy making, provision of resources, administration, supervision and control of the health system to provide quality, safe and effective health services to the people of the country. Therefore, the Minister of Health must have high talent (intelligence, knowledge, skills and experience), good personality (beliefs, values and behaviors), physical and mental abilities and sufficient motivation to perform assigned tasks.

Keywords: Health system, Health minister, Job description, Person specification

[*] Corresponding Author: School of Public health, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran
E-mail: mosadeghrad@gmail.com

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.66224/payesh.25.1.139]

سال بیستم و پنجم، شماره اول، بهمن ـ اسفند ۱۴۰۴

پایش

نشریه پژوهشکده علوم بهداشتی جهاددانشگاهی

نامه به سردبیر

ویژگی‌های وزیر بهداشت مطلوب

علی محمد مصدق راد[1*]

۱. گروه مدیریت، سیاستگذاری و اقتصاد سلامت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۵/۱۷
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۵/۲۰
[نشر الکترونیک پیش از انتشار ۹ دی ۱۴۰۴]
نشریه پایش: ۱۴۲- ۱۳۹ :(۱)۲۵ ؛۱۴۰۴

سردبیر محترم،

حکومت یک کشور متشکل از سرزمین، جمعیت و دولت است. دولت عامل اجرایی حکومت و مسئول اداره کشور است. دولت وظیفه تضمین ایمنی و امنیت شهروندان، حفظ ثبات اجتماعی و اقتصادی، ارائه خدمات عمومی ضروری، توانمندسازی مردم برای تأمین معیشت و در نهایت ارتقای رفاه عمومی را بر عهده دارد. آموزش، سلامت و امنیت از حقوق اساسی انسان‌ها هستند که دولت مکلف به تأمین آنها است. سلامتی در این میان از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. سلامتی محور توسعه پایدار اجتماعی و اقتصادی است. سلامت و رفاه شهروندان برای توسعه اجتماعی و اقتصادی کشور ضروری است.
تضمین سلامت مردم نیازمند تقویت نظام سلامت کشور است. نظام سلامت شامل "سازمان‌ها، گروه‌ها و افرادی است که وظایف سیاستگذاری، تأمین مالی، تولید منابع و ارائه خدمات سلامت را با هدف تأمین، حفظ و ارتقای سلامتی مردم؛ پاسخ‌گویی به انتظارات آنها و حمایت مالی از ایشان در مقابل هزینه‌های سلامت بر عهده دارند" [۱]. حکمرانی و رهبری، تأمین مالی، کارکنان، تجهیزات و داروها، اطلاعات و ارایه خدمات سلامت، الزامات دستیابی به اهداف نظام سلامت هستند [۲]. وزارت بهداشت متولی نظام سلامت کشور است. وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ایران طبق قانون تشکیلات و وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مصوب سوم خرداد ۱۳۶۷ عبارتند از تأمین و ارتقای سلامت عمومی؛ ایجاد نظام هماهنگ بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و گسترش شبکه بهداشت و درمان؛ تربیت نیروی انسانی گروه پزشکی؛ انجام تحقیقات بنیادی و کاربردی در رشته‌های پزشکی؛ توزیع متناسب و عادلانه نیروی انسانی گروه پزشکی؛ تعیین و اعلام استانداردهای خدمات بهداشتی، درمانی، بهزیستی و دارویی؛ صدور، تمدید و لغو موقت یا دائم پروانه‌های مؤسسات پزشکی، دارویی، بهزیستی و کارگاه‌ها و مؤسسات تولید مواد خوراکی، آشامیدنی، بهداشتی و آرایشی؛ صدور پروانه اشتغال صاحبان حرف پزشکی و پیراپزشکی؛ تعیین تعرفه‌های خدمات تشخیصی و درمانی و دارویی؛ تعیین ضوابط مربوط به ارزشیابی، نظارت و کنترل برنامه‌ها و خدمات مؤسسات آموزشی و پژوهشی، بهداشتی، درمانی و بهزیستی؛ تعیین ضوابط مربوط به ورود، ساخت، نگهداری، صدور، مصرف و انهدام مواد اولیه بیولوژیک مخدر، خوراکی، آشامیدنی، بهداشتی، آرایشی، آزمایشگاهی و فرآورده‌های دارویی و تجهیزات و ملزومات و مواد مصرفی پزشکی و توانبخشی [۳].

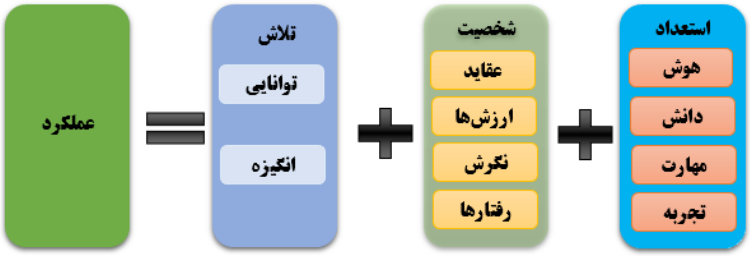
کلیدواژه ها: نظام سلامت، وزیر بهداشت، شرح وظایف، شرایط احراز

* نویسنده پاسخگو: تهران، دانشگاه علوم پزشکی تهران، دانشکده بهداشت، گروه مدیریت، سیاستگذاری و اقتصاد سلامت
E-mail: mosadeghrad@gmail.com

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.66224/payesh.25.1.139]

موفقیت وزیر بهداشت در انجام وظایف محول شده تحت تأثیر عوامل فردی و عوامل درون و برون نظام سلامت است. وزیر بهداشت باید شایستگی‌های لازم را برای انجام وظایف و دستیابی به اهداف نظام سلامت داشته باشد. استعداد، شخصیت و تلاش سه عامل مهم فردی موثر بر عملکرد وزیر بهداشت هستند (شکل ۱).

شکل ۱: ویژگی‌های فردی وزیر

استعداد Aptitude شامل هوش، دانش، مهارت و تجربه مدیریتی وزیر است [۴]. وزیر بهداشت باید از هوش‌های عقلی، هیجانی، سیاسی، معنوی، فرهنگی و اخلاقی بالایی برخوردار باشد تا موقعیت خود را در هیأت دولت تقویت کرده و سلامت را به‌عنوان یکی از اولویت‌های اصلی مطرح کند. هوش عقلی بالای ۱۱۵ به وزیر امکان می‌دهد مشکلات سلامت را شناسایی، اطلاعات لازم را جمع‌آوری، با استدلال منطقی بهترین راهکار را انتخاب و سیاست‌های مناسب تدوین کند، همچنین با استفاده از آمار و داده‌ها هیأت دولت را در زمینه اهداف سلامت توجیه کرده و حمایت آنها را جلب کند. هوش هیجانی موجب تعامل بهتر با ذی‌نفعان و توانایی مذاکره می‌شود. هوش سیاسی با ایجاد شبکه‌های ارتباطی داخلی و خارجی قدرت وزیر را برای پیشبرد اهداف سلامت افزایش می‌دهد و او را به یک رهبر سیاسی یا اجتماعی توانمند بدل می‌کند. هوش معنوی به وزیر کمک می‌کند چشم‌اندازهای چالشی برای وزارت بهداشت تعیین و در مسیر دستیابی به آنها تلاش کند. هوش فرهنگی باعث درک بهتر نیازهای گروه‌های مختلف و تدوین سیاست‌های مناسب می‌شود و در مدیریت تعارضات فرهنگی هنگام اصلاحات سلامت نقش دارد. در نهایت، هوش اخلاقی تضمین می‌کند که وزیر وظایف خود را بر پایه ارزش‌های درست اخلاقی انجام دهد. معلومات، سوابق کاری و تجارب مدیریتی، دانش مورد نیاز وزیر بهداشت را تشکیل می‌دهند [۴]. وزیر بهداشت باید شناخت کافی از نظام سلامت و اجزای آن و نیز محیط پیرامونش داشته باشد و از دانش سیاستگذاری، مدیریت و رهبری بهره‌مند باشد تا بتواند سیاست‌ها و برنامه‌های اثربخش تدوین کند، منابع لازم را تأمین کرده و کارکنان نظام سلامت را برای اجرای صحیح آنها هدایت کند. همچنین، آشنایی عمیق با نحوه کار دولت به طور کلی و وزارت بهداشت به طور اختصاصی ضروری است. وزیر بهداشت مدیر اجرایی نظام سلامت و حلقه ارتباطی اصلی میان دولت و نظام سلامت بوده و مسئول هماهنگی اولویت‌ها، سیاست‌ها و اقدامات نظام سلامت با اهداف و سیاست‌های دولت است. او باید با سایر وزرای دولت برای بهبود عوامل موثر بر سلامت مردم مذاکره و حمایت آنها را در سیاستگذاری‌های سلامت جلب کند؛ برای مثال، او باید با وزیر کشاورزی برای افزایش دسترسی مردم به غذای سالم مذاکره کند. مهارت به‌معنای به‌کارگیری دانش در عمل است [۴]. وزیر بهداشت باید دارای مهارت‌های فنی، ادراکی و ارتباطی کافی باشد. مهارت‌های تخصصی در علوم بهداشتی و درمانی به تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های قابل اجرا و تأمین منابع لازم کمک می‌کند و مهارت‌های ادراکی امکان اولویت‌بندی مشکلات سلامت، تعیین اهداف نظام سلامت و طراحی برنامه‌های دستیابی به آنها را فراهم می‌سازد. وزیر بهداشت باید از تفکر سیستمی، استراتژیک، خلاقانه و انتقادی برخوردار باشد و توان پیش‌بینی وضعیت سلامت مردم و تعیین دورنما و اهداف مناسب را داشته باشد. همچنین، مهارت های ارتباطی مؤثر، حمایت طلبی و حل تعارض برای انتقال اهداف نظام سلامت به مدیران و کارکنان، ایجاد انگیزه، جلب حمایت سیاستمداران برای تأمین مالی و مشارکت فعال مردم ضروری است. داشتن حداقل ۱۵ سال سابقه کار در نظام سلامت و ۱۰ سال سابقه مدیریت از شرایط لازم است. شخصیت وزیر بهداشت، شامل عقاید، ارزش ها، نگرش ها و رفتارهای او است [۴] که نقش زیادی در اثربخشی عملکردش دارد. ارزش‌هایی مثل هدفمندی، صداقت، شجاعت، عدالت، حمایت، همکاری، شفافیت، تعهد، اخلاق‌مداری، انتقادپذیری، نوع‌دوستی، وظیفه‌شناسی، خلاقیت و مسئولیت‌پذیری باید در او برجسته باشد. همچنین، ویژگی‌های رفتاری مانند هدف‌گذاری، برنامه‌ریزی، ارتباطات موثر، تیم‌سازی، تفویض اختیار، حمایت از کارکنان و مدیریت تعارض بر عملکرد وزیر تأثیر جدی

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-22]
[DOI: 10.66224/payesh.25.1.139]

دارد. در نهایت، وزیر بهداشت باید از توانایی‌های جسمی-روحی و انگیزه کافی برای انجام وظایف برخوردار باشد. با افزایش سن، توانایی‌های فرد کاهش می‌یابد و میل به حفظ وضعیت موجود افزایش می‌یابد. بنابراین، بازه سنی ۵۰ تا ۶۵ سال برای وزیر بهداشت خوب است تا ضمن داشتن قدرت جسمی و روحی بالا، انگیزه و شهامت اجرای اصلاحات نظام سلامت را داشته باشد. جدول شماره ۱ شرح وظایف و شرایط احراز وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی را نشان می‌دهد.

جدول ۱: شرح وظایف، شرایط احراز و حیطه اختیارات وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

عنوان شغل	وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
خلاصه شغل	وزیر بهداشت مسئول سیاستگذاری، تأمین منابع، تولیت، پایش و ارزشیابی نظام سلامت کشور به منظور ارائه خدمات سلامت با کیفیت، ایمن و اثربخش به مردم کشور است.
شرح وظایف	• تدوین قوانین و مقررات بهداشتی و درمانی برای تصویب مجلس • تعیین دورنما و اهداف ملی سلامت در چارچوب طرح‌ها و برنامه‌های توسعه ملی • تعیین اولویت‌های نظام سلامت و تدوین سیاست ملی سلامت • تدوین برنامه راهبردی و سند توسعه سلامت کشور • حمایت طلبی برای توسعه منابع نظام سلامت • تقویت مشارکت عمومی و خصوصی در تأمین مالی، تولید منابع و ارائه خدمات سلامت • ایجاد و توسعه منابع مالی پایدار نظام سلامت کشور • تقویت تجمیع منابع مالی سلامت برای حفاظت مالی از مردم در مقابل هزینه‌های سلامت • توسعه کارکنان سلامت مبتنی بر نیاز مردم جامعه و آموزش هدفمند مدیران و کارکنان نظام سلامت • اولویت بندی خدمات سلامت برای تدوین بسته پایه خدمات سلامت • کنترل هزینه‌های نظام سلامت از طریق کنترل طرف‌های عرضه و تقاضای خدمات سلامت • تعیین استانداردها برای کارکنان، زیرساخت‌ها، تجهیزات، ملزومات، داروها، واکسن‌ها و خدمات سلامت • تعرفه‌گذاری صحیح خدمات و مراقبت‌های سلامت • اصلاح نظام پرداخت به ارائه کنندگان خدمات سلامت • توسعه سیستم اطلاعات سلامت به‌منظور سیاستگذاری و مدیریت مبتنی بر شواهد • گسترش مراقبت‌های بهداشتی اولیه از طریق توسعه نظام پزشک خانواده بومی شرایط ایران • توزیع مناسب تخت‌های بیمارستانی در کشور • حصول اطمینان از ارائه خدمات سلامت ضروری با کیفیت برای جمعیت • تقویت برنامه‌های کنترل، حذف و ریشه‌کنی بیماری‌های قابل پیشگیری • نهادینه‌سازی سیستم تشخیص به موقع و پاسخ به اپیدمی‌ها و بلایا در سطح جامعه • نظارت و کنترل بر مراکز بهداشتی و درمانی به‌منظور تضمین کیفیت، ایمنی و اثربخشی خدمات سلامت • ایجاد سیستم مدیریت پایدار دارو، جلوگیری از مصرف داروهای تقلبی و غیر استاندارد و مصرف منطقی داروها • تقویت ظرفیت وزارت بهداشت برای انجام پژوهش‌های علوم پزشکی • انتشار شاخص‌های عملکردی موسسات نظام سلامت به منظور افزایش شفافیت • عضویت در نهادهای قانونی مثل شورای سلامت و امنیت غذایی، فرهنگستان علوم پزشکی و نظام پزشکی • عضویت در نهادهای معتبر بین‌المللی و ارتباط با سازمان‌های بین‌المللی بهداشتی و درمانی
شرایط احراز	**حداقل تحصیلات و تجربه:** • مدرک دکترای تخصصی در رشته‌های سیاستگذاری سلامت و مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی (مطلوب) • مدرک دکترای تخصصی در علوم پزشکی همراه با مدرک کارشناسی ارشد در بهداشت عمومی (لازم) • حداقل ۱۰ سال تجربه مدیریت در بخش سلامت عمومی **دانش، مهارت‌ها و توانایی‌ها:** • دانش گسترده‌ای از اصول و شیوه‌های پیش‌بینی، پیشگیری، درمان و بازتوانی؛ آسیب‌شناسی نظام سلامت؛ سیستم‌سازی و اصلاح ساختار سازمانی؛ دانش سیاستگذاری، مدیریت و اقتصاد سلامت؛ آشنایی با قوانین، سیاست‌ها و برنامه‌های بهداشت ملی موجود؛ تدوین و تحلیل سیاست‌های سلامت؛ برنامه‌ریزی استراتژیک و عملیاتی؛ بودجه‌ریزی عملیاتی و مدیریت مالی؛ تیم‌سازی و رهبری تیم‌های کاری؛ گوش دادن فعال و ارتباطات و مذاکره موثر؛ تصمیمگیری اقتضایی؛ تفکر سیستمی، تحلیلی و خلاقانه؛ نگارش و مکاتبات اداری؛ و زبان انگلیسی **ویژگی‌های فردی:** • هوش و استعداد، برنامه‌محوری، اخلاق‌مداری، فن بیان و مذاکره، عزت نفس، اعتماد به نفس، امانت‌داری، صداقت، درستکاری، عدالت محوری، فروتنی، تخصص‌گرایی، مسئولیت‌پذیری، پاسخگویی، رازداری، صبوری، انتقادپذیری، سازگاری، تعهدکاری، خلاقیت، نوآوری و دقت نظر
حیطه اختیارات	• اختیارات لازم برای اجرای موثر وظایف فوق • امضای خرید تجهیزات و خدمات مرتبط • امضای تأیید دستورالعمل‌ها، پروتکل‌ها، مقررات، بخشنامه‌ها و گزارش‌های مالی • سفر برای انجام کارهای مربوط به کار در صورت لزوم

منابع

1. Mosadeghrad AM. A practical model for health policy making and analysis. Payesh 2022;21:7-24
2. WHO. Everybody's business: strengthening health systems to improve health outcomes. WHO's framework for action. Geneva: World Health Organization 2007
3. Islamic Council Research Centre. The Ministry of Health, Treatment and Medical Education's Organization and duties law. Available at: https://rc.majlis.ir/fa/law/print_version/91555 [Access date 16/07/2024]
4. Etemadian M, Mosadeghrad AM, Soleimani MJ, Hedayati SP. Leader characteristics in hospital change management: a case study. Hakim Journal 2019;22:212-29

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-22]
[DOI: 10.66224/payesh.25.1.139]